

Motion till riksdagen 2025/26:3821

av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)

med anledning av prop. 2025/26:27 Ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommundypstillägg och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvärdering och uppföljning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

God tandhälsa är en viktig del av människors välbefinnande och hälsa. Dålig tandhälsa är inte bara stigmatiserande utan kan även leda till allvarliga följsjukdomar. Tack vare den fria barn- och ungdomstandvården och tandvårdsförsäkringen har tandhälsan blivit allt bättre jämfört med tidigare generationer.

Samtidigt som tandhälsan på befolkningsnivå förbättrats kvarstår dock skillnader i tandhälsa mellan olika grupper. Personer med högre inkomster skattar sin tandhälsa som bättre än personer med lägre inkomster. På samma sätt upplever de med högre utbildningsnivå sin tandhälsa som bättre jämfört med grupper med lägre utbildningsnivå. Även besöksfrekvensen skiljer sig stort. Personer med högre utbildningsnivå och inkomst besöker tandvården oftare än personer med lägre utbildningsnivå och inkomst. Personer i arbetslöshet och personer med sjukpenning, sjuk- eller aktivitetsersättning eller ekonomiskt bistånd besöker tandvården i lägre grad jämfört med den övriga befolkningen.

Ekonomiska skäl att avstå från vård är tydligare inom tandvården än inom den ordinarie hälso- och sjukvården. Omfattande tandvårdsbehov kan medföra betydande kostnader för den enskilde. Att avstå tandvård trots behov, eller att endast söka tandvård vid akuta besvär, kan leda till växande besvär, som t.ex. infektioner i tand eller käkben.

Tandvården måste vara tillgänglig för alla och i hela landet. Men ojämlikheten vad gäller tillgång till tandvård växer. I många regioner är det svårt att få tag i en tandläkare.

En tandvårdsreform med utvecklat högkostnadsskydd måste kombineras med stöd till glesbygdskommun och blandad kommun, dock inte i storstadskommun. Därför är det bra att utredningen som ligger till grund för regeringens proposition också föreslår ett s.k. kommuntypstillägg. Regeringen menar att förslaget ska behandlas i ett annat ärende, utan att närmare precisera när det kommer att ske. Det är angeläget att regeringen i närtid återkommer med förslag som förbättrar möjligheten att få tillgång till tandvård i hela landet.

Det är positivt att regeringen föreslår att priset för tandvård som ges med hjälp av den särskilda tandvårdsersättningen inte får överstiga referenspris och att principen om att den som har det största behovet av tandvård ska ges företräde till vården ska föras in i tandvårdslagen.

Flera myndigheter har arbetat med en nationell modell för riskbedömning inom tandvården. En munhälsoprofil är ett tänkbart sätt att i framtiden identifiera patienter som har det största behovet av tandvård. Vi noterar att regeringen, trots utredning och trots remissinstansernas påpekanden, enbart skriver att man avser att återkomma om frågan om en utvidgning av den särskilda tandvårdsersättningen kommer att fortsätta bygga på ålderskriteriet, ett bedömningssystem för patientens munhälsa, eller en kombination av dessa kriterier.

Regeringen har valt en modell där riksdagen enbart ska fatta beslut om att en särskild tandvårdsersättning ska införas. Frågor om vilka som ska omfattas, vilken tandvård som ska ingå och med vilken andel av referenspriset eller vårdgivarens pris som särskild tandvårdsersättning ska lämnas, kommer att beslutas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Det innebär svårigheter för riksdagen att ha några närmare synpunkter på den nya tandvårdsersättningen. Det innebär också svårigheter för allmänheten att i nuläget veta om det är ett bra förslag eller ej.

Flera remissinstanser varnar för olika konsekvenser av regeringens förslag. Det är nödvändigt med en kontinuerlig och noggrann uppföljning och utvärdering.

Socialdemokraterna menar att de finansiella trösklarna till tandvården ska sänkas genom ett stegvis utvecklat högkostnadsskydd liknande hälso- och sjukvårdens, med start för de äldre. Vi vill också se särskilda satsningar för unga. Det är viktigt att högkostnadsskyddet kombineras med en prisreglering för att priserna inte ska skjuta i höjden, och att insatser görs för att motverka kriminalitet inom tandvården.

Fredrik Lundh Sammeli (S)

Karin Sundin (S)

Anna Vikström (S)

Agneta Nilsson (S)

Mikael Dahlgvist (S)

Gustaf Lantz (S)

Dzenan Cisija (S)